

NR 1 • MARS 2010

Mun & Hals

EN TIDNING FÖR MUN-&HALSCANCERFÖRBUNDETS
MEDLEMMAR, ANHÖRIGA OCH STÖDJANDE

Mun&Hals

Årgång 36 • Nr 1 2010

MHCF

MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET

KANSLI & REDAKTION

Barks Väg 14, 170 73 Solna

TEL. 08-655 83 10 - FAX. 08-655 46 10

E-POST kansli@mhcforbundet.se

HEMSIDA: www.mhcforbundet.se

PG 85 17 54-2 - BG 5703-3573

ANSVARIG UTGIVARE

Sören Selinder

REDAKTÖR

Gunnar Schneider

MEDARBETARE I REDAKTIONEN

Viola Landewall, Ulf Jönsson

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Sören Selinder

Östermalmsgatan 21

854 60 Sundsvall

TEL. 0691-610 65

MOBIL 070-327 11 54

E-POST soren.selinder@telia.com

GRAFISK FORM

Gunnar Schneider

E-POST g.schneider@telia.com

TRYCK

Ågrenshuset Produktion

MATERIAL

till tidningen sänds till:

Mun- & HalscancerFörbundet

Barks väg 14, 170 73 Solna

Märk kuvertet "Mun&hals"

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt, ej beställt material.

Insänt material returneras

endast på begäran.

Eftertryck och citering är tillåten

om källan anges.

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

ORDFÖRANDE Hans-Ola Fors

Standgatan 19 - 952 33 Kalix

TEL. 0923-776 60 - FAX: 0923-155 90

E-POST: info@laryngfonden.se

HEMSIDA: www.laryngfonden.se

PLUSGIRO 91 82 58-5

BANKGIRO 5936-5338

Innehåll

- 2 LEDAREN** Sören Selinder siar om vår framtid
- 4 INGRID BURMAN** Handikappförbundens ordförande
- 5 BOKTIPS** Om cancer
- 6 LARYNGFONDEN PÅ STUDIEBESÖK** på Universitetssjukhuset i Lund
- 7 SYDÖSTRAS JULBORD** Föreningsmöte i Eksjö
- 8 SAMTALSGRUPP** på Länssjukhuset Ryhov
- 10 UTBILDNING** av patientinformatörer från föreningarna
- 11 ÅRSMÖTE** Stockholmsföreningen, kort redovisning
- 12 LARYDAGAR I LUND** Kurs för larynger
- 14 SVERIGES TELEVISION** Stockholmsföreningens studie(o)besök
- 16 RÄTT SVAR OCH ROLIGA HISTORIER**
- 17 FRÅGESPORT** En ny klurig "Svara rätt" på 12 frågor
- 18 VÄRLDSCANCERDAGEN** Rapport från förra numret av tidningen
- 19 FÖRENINGARNAS** Kontaktpersoner och adresser

NÄSTA NUMMER UTKOMMER I JUNI 2010
MATERIALSTOPP TILL NR 2 ÄR I MAJ

Ledaren

SÅ HAR VI PÅBÖRJAT 2:a decenniet i 2000 talet.

FRÅN FÖRBUNDET konstateras att vi har uppnått målet med att få ekonomin i balans. Vi skönjer också en spirande optimism ute bland våra 11 lokalföreningar för fler medlemsvärvningar samt givande föreningsmöten.

VÅRT BYTE TILL NAMNET Mun & Halscancerförbundet/föreningen har bidragit till att föreningarna har fått ett ökat inflöde av medlemmar, en del fler och en del färre.

NÄR MAN BETÄNKER att tyvärr drabbas ca. 40 personer av laryngektomi/strålning och ca. 1000 st av munhåle cancer per år i landet, så ökar ju möjligheten att nå ett större underlag för blivande medlemmar med vår nya profilering.

VÅR TIDNING LARY byter ju också namn till MUN&HALS och kommer att distribueras i ett större antal ex, och på många fler sjukvårdsinrättningar, som bidrar till vår profilering.

VÅRA SKYLTA med informationsfoldrar, som skall sättas upp på många sjukhus, är under färdigställande och kommer att kunna levereras inom kort. Det har tagit lång tid att utforma dessa på ett så bra sätt som möjligt, men det är ju viktigt att all information på ett riktigt sätt visar vad vi står för samt att skyltarna skall vara åskådliggöras för flera år framåt.

DET SOM NÄMNTS FÖRUT om samarbete mellan några mindre föreningar pågår för närvarande. Det kan utmynna i större numerärt och fler innehållsrika föreningsmöten samt ökad möjlighet för arrangerande av rehabiliteringsresor för en ökad gemenskap.

VID DELTAGANDE på en del förenings årsmöten kan jag konstatera att inspiration finns i valda styrelser.

Så låt oss tillsammans göra år 2010 till ett framgångsrikt år.

SÖREN SELINDER
Förbundsordförande

- ♥ har 11 läns- och regionför-
eningar runt om i landet
- ♥ bevakar och tillvaratar
medlemmarnas intressen
- ♥ arbetar aktivt för att hjälpa
medlemmarna tillbaka till
ett meningsfullt liv
- ♥ ordnar rehabiliterings-
seminarier och -resor
- ♥ har sitt kansli i Stockholm
- ♥ arbetar för att starta
samtalsgrupper för både
patienter och anhöriga
antingen via sjukvårdspersonalen eller i lokalföreningarnas regi
- ♥ ger ut tidningen
Mun&Hals
med aktuell information,
artiklar och reportage
- ♥ har regelbundet kurser
för förbundets och föreningarnas förtroendevalda samt antirökinformatörer
- ♥ håller kontakt med myndigheter och serviceorgan
- ♥ tillhör Handikapporganisationernas Samarbetsorgan
- ♥ är en av huvudmännen i Cancerfonden
- ♥ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder
- ♥ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kurator och dietist
- ♥ har instiftat den fristående Stiftelsen Laryngfonden

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

*i kamp mot
Strup- och munbålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

***Bidrag och gåvor
emottages tacksamt på:***

Plusgiro
91 82 58-5
Bankgiro
5936-5338

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

Stiftelsen Laryngfonden

Strandgatan 19 • 952 33 Kalix

Tel: 0923-776 60 • Fax: 0923-155 90

E-post: info@laryngfonden.se

Hemsida: www.laryngfonden.se

Presentation

Ingrid Burman

handikappförbundens ordförande

I MAJ FÖRRA ÅRET tillträdde Ingrid Burman som ordförande för Handikappförbunden. Vårt förbund är, tillsammans med cirka 40 andra förbund, medlem i den gemensamma organisationen Handikappförbunden. Därför är det viktigt att vi håller oss uppdaterade om vad som händer inom Handikappförbunden, vilka frågor man driver och, förstås vem den relativt nye ordföranden är. Därför kändes det självklart och viktigt att träffa Ingrid Burman och att ställa en del frågor till henne.

INGRID ÄR JURIST och har varit verksam inom olika organisationer, bland andra TCO. Hon har också varit riksdagsledamot för Vänsterpartiet under tolv år och under åtta av dessa var hon ordförande i riksdagens socialutskott. Ingrid har tidigare erfarenheter av handikappområdet. Under tiden i riksdagen hade hon kontakt med olika handikappförbund. Hon har också en mera personlig relation till handikappfrågorna. Både Ingrid själv och hennes mor är nämligen reumatiker och Ingrid har sedan barndomen varit engagerad i reumatikerrörelsen. Ingrid har alltså utifrån olika positioner konfronterats med många av de aktuella frågorna inom området.

INGRID HAR EN VISION om att handikapprörelsen på ett helt annat sätt än nu ska vara med i debatten om hur samhället ska vara utformat. De förväntningar de olika medlemsförbunden har måste mera upp på agendan och den kunskap de har måste tas till vara. Det kan gälla trygghetssystemen, arbetsmarknadspolitiken och en hel rad andra områden. Det är symptomatiskt, säger Ingrid, att i partiledardebatten som nyligen sändes i TV berördes inte med ett

Ingrid Burman

ord situationen för personer med funktionsnedsättning. Det är egentligen egendomligt. Det rör sig ju om en stor och viktig grupp. Handikappförbundens medlemsorganisationer representerar minst 400 000 enskilda personer. Dessutom är det ju så att behovet av insatser är stort, vilket väl också borde intressera politikerna. Se till exempel på situationen på arbetsmarknaden med den ständigt höga arbetslösheten för personer med funktionsnedsättning, inte minst bland ungdomarna. Men, säger Ingrid, vi har nu fått ett viktigt redskap när det gäller att lyfta fram handikappfrågorna, nämligen FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen ratificerades av riksdagen förra året och den ska nu ligga till grund för all samhällsplanering. Här är implementeringsarbetet en viktig uppgift för hela handikapprörelsen. Det gäller att bevaka och se till att de handikappolitiska frågorna beaktas. Detta omfattar alla områden men kanske främst arbetsmarknaden, hälso- och sjukvården, socialförsäkringarna och att samhället är tillgängligt för alla. Just nu är det emellertid en kamp i motvind. Levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning förbättras inte längre. I stället blir de sämre. Försämringarna sker i små steg och blir därför inte omedelbart uppenbara. Ta till exempel medicinerna där subventioneringarna ständigt ifrågasätts

och för en del preparat försvinner, socialförsäkringarna som urholkas och tillgången till vård och rehabilitering som är så varierande mellan de olika landstingen.

ETT ANNAT VIKTIGT OMRÅDE som måste lyftas fram är attityderna mot personer med funktionsnedsättning. Lagar och regler hjälper inte alltid. Det behövs också annan påverkan. Mycket har hänt på det här området, men mera måste till. Ett sätt att förändra attityderna är att arbeta med media, inte minst televisionen. Tänk en meteorolog eller nyhetsuppläsare i TV som är rullstolsburen. Det skulle gradvis ändra synen på personer med funktionsnedsättning. Man ska inte försöka skapa några hjältar utan bara visa att rörelsehindrade personer i rullstol, eller med annan funktionsnedsättning, är som andra. Synen skulle normaliseras, man skulle se till de positiva resurserna, inte så mycket till funktionsnedsättningen.

SLUTLIGEN PRATADE VI en del om den informella indelningen i handikapporganisationer och patientorganisationer. I en del andra länder, till exempel i Danmark, har patientförbunden en gemensam organisation och de rörelsehindrade en. Trots allt är det nog ändå så att problemen och behoven är ganska lika, även om till exempel områdena medicin och sjukvård kan vara viktigare för patientorganisationerna och samhällets fysis-

ka utformning är mera angeläget för andra. För att behandla specifika gemensamma frågor har en del förbund skapat särskilda kontaktnät, som Canceralliansen där MHCF deltar. Att lyfta fram och förbättra villkoren för personer med funktionsnedsättning är den övergripande uppgiften för vår gemensamma organisation som är en stark kraft för att förändra och förbättra samhället för alla.

Text och bild
ULF JÖNSON

FAKTARUTA

Handikappförbunden är en gemensam organisation för 40 rikstäckande medlemsförbund som representerar fler än 400 000 enskilda medlemmar.

Handikappförbunden tar inte över medlemsförbundens frågor utan arbetar mera övergripande med de gemensamma frågorna, som socialförsäkringar, sjuk- och hälsovård, samhällets tillgänglighet.

Boktipset: "Att överleva"

"ATT ÖVERLEVA" heter Anders Hedins nya bok. Nyss utkommen och kan beställas på Gothia Förlag. Den kostar ca 240 kr exkl moms.

Boken handlar om Anders när han 2004 fick beskedet malignt melanom och ett nytt sätt att behandla cancer.

Jag vill inte berätta för mycket den ska ju ni eventuellt läsa själva.

DEN SOM VILL kan ju köpa den, men jag tror att den går att låna på bibblan. Tycker det vore kul om ni medlemmar kan komma med egna förslag om olika

sorters böcker. Kan handla om allt, drama, kärlek, humor ja precis vad som helst.

HOPPAS DETTA BLIR EN BÖRJAN och att ni läsare öser in förslag till vår tidning,

Alltså skicka in era förslag till "BOKTIPSET" allting har en början.

Varma kramar
LISBETH
i götet

Studiebesök

Laryngfondens styrelse

på studiebesök på Univeritetssjukhuset i Lund

I SAMBAND MED Stiftelsen Laryngfondens ordinarie styrelsemöte som i december 2009 var förlagt till Lund fick vi tillfälle att besöka en av våra mottagare av forskningsmedel.

DETTA STUDIEBESÖK ägde rum på Universitetssjukhuset i Lund Där togs vi emot av öronläkaren Johan Wennerberg som ledsagade oss till "Kampradhuset" Byggnaden är skänkt av IKEA:s grundare Ingvar Kamprad. På ett av våningsplanen – det som vi fick titta närmare på – bedrivs cancerforskning med inriktning på cancer i öron- näs- och halsområdet. Forskningen bedrivs både experimentellt och kliniskt och sammanlagt deltar nästan tjugo personer från olika områden och med olika kompetenser i denna forskning

LARS EKBLAD (FIL DR) som deltar i den experimentella delen av forskningen gav oss en mycket bra introduktion i av ett aktuellt forskningsprojekt där man tittar på tumörtillväxt i sårvätska. Detta gör man utifrån den empiriska kunskapen att det efter tumörkirurgi ofta sker en icke önskad tumörtillväxt i operationssåret. Hypotesen är att sårvätska utgör en bra tillväxtmiljö för tumörceller.

Man vill givetvis också hitta en substans som kan hämma denna tillväxt. För detta ändamål håller man för närvarande på att pröva olika preparat på nakna möss.

Att man arbetar med nakna möss beror på att de är idealiska om man vill studera tumörtillväxt direkt under huden.

EFTER DEN TEORETISKA GENOMGÅNGEN fick vi besöka avdelningen där mössen föds upp och används som försöksdjur. Vi träffade Margareta Ohlsson (BMA) som är ansvarig för försöksdjuren och som på ett engagerat sätt berättade om och visade "sina" möss.

Det faktum att man själv föder upp mössen gör att man har god kunskap om mössens villkor under hela deras liv och det är också ekonomiskt gynnsamt eftersom det kostar mycket pengar att köpa möss. Margareta påpekade att det är mycket viktigt för forskningsarbetet att försöksdjuren mår bra både fysiskt och mentalt. Vi fick alltså klä oss i skyddsdräkter och munskydd för att inte föra in smitta till de små rosa varelserna.

FÖR OSS SOM OFTAST inte får se hur fondens pengar används var detta studiebesök mycket intressant och lärorikt och vi tackar Corneliu Hangan och Johan Wennerberg som stått för planeringen och genomförande av studiebesöket.

För Laryngfondens styrelse
LENA LAGESON

*Kaarlo Voulle, Sören Selinder, Hans-Ola Fors, Lena Lagesson, Lars Ekblad
Cornelie Hangan*

Råttornas uppfödning

Forskarnas gullerådis

Sören Selinder och Gummar Persson

Föreningsmöte

Sydöstras Julbord ett möte i Eksjö

EKSJÖ FICK SINA STADSRÄTTIGHETER av Erik Pommern omkring 1403. År 1568 brändes staden ner. Den dåvarande kungen Erik XIV lät upprätta en ny stadsplan för Eksjö på stadens nuvarande plats. Norr om Stora torget i gamla stan är denna stadsplan intakt och flertalet gårdar har sitt ursprung från 1600-, 1700 och 1800-talen. Bebyggelsen i gamla stan är i dag en unik kulturskatt som dessutom är bebodd.

VID STORA TORGET reser sig en imponerande byggnad som innehåller stadens hotell. Den 5 december förra året fylldes byggnadens festvåning av sjuttio medlemmar från Sydöstra Mun- & Halscancerföreningen för att avnjuta julens alla läckerheter från hotellets dignande julbord.

TROTS DET REGNTUNGA decembermörkret var stämningen god redan under föreningsmötet, för att sedan accelerera ju närmare man kom de stundande kulinariska begivenheterna. Dessa förväntningar kom

Ulla och Sören Thörn från Norrköping i sällskap med övriga medlemmar

inte heller på skam, ty all julmat fanns med i rikliga mängder. Det återkommande problemet är emellertid att man inte orkar smaka på bråkdelen av vad som bjuds. Personligen tycker jag att julmiddagen är räddad om man får doppa i grytan – och det fick man.

UTANFÖR HOTELLET väntade den stora julmarknaden i gamla stan med levande musik, körer, gycklare, hästskjutsar, hantverksdemonstrationer, Smålands husarer, kyrkans julspel och mycket annat. Allt detta får den unika trästaden att leva upp och med förvåning betrakta dataålderns mobilpratande mässbesökare.

Med tanke på det stora antalet deltagare drar man onekligen den slutsatsen att julmiddagar borde införas lite oftare för att stimulera intresset.

Text och foto:
EARL ERLANDSON

Vad skall man välja

Marknadsstånd fanns det över allt, här ett med bemslojd

Gunnel Gottfridsson från Huskvarna möter en korvgubbe från förr

Föreningsnytt

Samtalsgrupp

på Länssjukhuset Ryhov

Samtalsgruppens deltagare

ÖRON- NÄS O HALSKLINIKEN på Länssjukhuset Ryhov i Jönköping har landets kortaste väntetid mellan remiss till diagnos och behandlingsbeslut – 17 dagar medan rikssnittet är 70 dagar.

ONKOLOGTEAMET på kliniken består av fyra personer – överläkarna Uzeir Alagic och Fredrik Jönsson samt sjuksköterskorna Christina Simonsson och Monica Tunhaw.

VARJE PATIENT får ett telefonnummer direkt till kliniken för att snabbt få svar på sina frågor.

VARJE ÅR ordnas en samtalsgrupp, där årets patienter med anhöriga får en inbjudan att delta och träffa specialister från sjukhuset under fem kvällar. Det är här Sydöstra Mun- & Halcancerförening kommer in i handlingen, genom att Laryngfonden sponsrar lokalhyra och fika.

FÖRSTA KVÄLLEN får vår förening möjlighet att presentera sin verksamhet i form av att besöka inläggande patienter som önskar tala med någon tidigare drabbad, informera i skolor om rökningens skadeverkningar och inte minst medlemmarnas möjlighet till social rehabilitering under föreningens möten och resor.

Resultatet blev sju nya medlemmar.

TÄNDERNA VAR ÄMNET under nästa sammankomst. Tandläkare Håkan

Enochsson och tandhygienist Charlotte Karlsson gjorde kvällen till en intressant information i ord och bild hur man i dag har stora möjligheter att behandla och hela cancersargade munnar.

DET BORDE ju ha vattnats i våra oftast salivtorra munnar och strupar när Dietist Jenny Johansson presenterade de färgglada bilderna på lämplig föda i form av frukt, grönsaker, fisk och kött, när Logoped Annika Ståhl förklarade hur vi skall svälja läckerheterna. Nu går

Från vänster Sjuksköterskorna Monica Tunhaw och Christina Simonsson, Tandläkare Håkan Enochsson, Tandhygienist Charlotte Karlsson

Från vänster, Dietist Jenny Jobansson Logoped Annika Ståhl

Överläkare Fredrik Jönsson
i bakgrunden
Överläkare Christer Lindholm

Kurator Maria Hugosson.

det oftast bra om vi kan tugga och tillföra vätska i lämpliga mängder. Överläkare Fredrik Jönsson Öron, Näsa o Hals och överläkare Christer Lindholm onkolog, fick ta hand om den fjärde sammankomsten Vi fick mycket information och många frågor besvarade. Bland annat fick vi reda på att cirka femtiotusen människor i landen drabbas av cancer årligen och c:a 3 % av dem blir Öron-Näsa-Halspatienter.

SPRIT OCH TOBAK i kombination och i större mängd är faktorer som vi vet kan förorsaka cancer, men det går givetvis att undvika. Svårare är det däremot att undvika hög ålder vilket också är en faktor som kan framkalla cancer.

GLÄDJANDE ÄR att man i dag kan bota c:a 90 % av stämbandscancer och c:a 75 % av cancer i munhålan.

NU HAR VI KOMMIT till sista kvällen och till Kurator Maria Hugosson. Hon är en person att verkligen kunna tala med om personliga eller andra problem. Hon belyste frågor om relationer, stöd, rättigheter, rehabilitering, försäkringar m.m.

En kurator rör sig inom ett omfattande område i sjukdomarnas outgrundliga värld.

UNDER VARJE SAMMANKOMST har det givetvis serverats kaffe, smörgås och kaka för att sista kvällen avsluta med en uppskattad smörgåstårta.

Samtalsgruppens initiativtagare och eldsjälar sjuksköterskorna Christina Simonsson och Monica Tunhaw avtackades med var sin tom korg som ger möjlighet att fyllas med nya initiativ till cancerrehabiliteringens fromma.

Text och bild:
EARL ERLANDSSON

Kaffe utan smörgåstårta – men den kommer.

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Patientinformatörer

DE FLESTA AV VÅRA olika regionala föreningar har en eller flera patientinformatörer. Deras uppgift är att besöka patienter på sjukhusen inför en laryngektomering. Genom sina egna erfarenheter kan den som besöker patienten ge en saklig information, inte minst om hur livet kan gestalta sig efter operationen.

PATIENTINFORMATÖRERNA har en väldigt viktig uppgift och deras insatser är verkligen uppskattade. Även om allt fungerar väl kan det finnas behov av någon form av gemensam utbildning och erfarenhetsutbyte. Därför har MHCF:s styrelse beslutat uppdra åt Gunilla Beling, Viola Landewall och undertecknad att försöka åstadkomma något sådant. Vi har träffats och diskuterat hur en utbildning skulle kunna läggas upp och hur den ska genomföras.

INFÖR VÅR UPPGIFT har vi insett att vi måste ha mera kunskap. Därför kommer vi att sända ut ett frågeformulär till samtliga

elva regionala föreningar samt till kuratorer och logopedier vid alla universitetssjukhusens öron- näsa- och halskliniker. Syftet med den här enkäten är att ta reda på om patientinformatörer över huvud taget finns knutna till föreningen. Vi vill också veta vem på sjukhuset som tar initiativ till att engagera en patientinformatör.

EN ANNAN VIKTIG FRÅGA är om också patienter som ska genomgå en annan operation i mun- halsområdet eller ska strålbehandlas också ska få möjlighet till kontakt med en patientinformatör.

GIVETVIS ÄR VI OCKSÅ intresserade av hur behovet av gemensam utbildning bedöms och även idéer som kan finnas om en sådan utbildning innehåll.

VI ÅTERKOMMER med mer information när enkätsvaren har inkommit.

ULF JÖNSON

Föreningsmöte

STOCKHOLMSFÖRENINGEN hade sitt årsmöte den 17 februari

Ett lungt möte som var avslutat på någon timme.

EN TYST MINUT hade vi bl.a för Eva Mannelid som avled 2009.

VI AVTACKADE också vår trotjänare Mats Hobro samt Siv Selinder. Några nya valdes in Maud Brodin och Bert Roskvist.

Sen blev det smörgåstårta och mycket snackande.

DEN MYCKET FINA och tunga ljusstaken i förgrunden har en av våra medlemmar, hobbysmeden Lasse Hedlund skänkt föreningen, som enbart används en gång om året. Den tänds just för den tysta minut för de som avlidit under verksamhetsåret. Det är elfte året i rad.

Text och bild: GUNNAR SCHNEIDER

Cancer i hals- eller munhåla?

Det finns gemenskap med andra i samma situation!
Bli medlem i någon av Mun- & Halscancerförbundet föreningar.

Mun- & Halscancerförbundet (MHCF) arbetar för:

- kontakt och information före och efter behandling
- att hjälpmedel och förbrukningsmaterial skall vara kostnadsfria
- utökade resurser till rehabilitering
- handikappersättning, färdtjänst och kostnadsfri tandvård
- subventionerad utlandsvård
- forskning och utveckling av hjälpmedel
- bredare informationsverksamhet
- rökinformation i skolorna

Läns- eller regionsföreningar i Sverige finns i:

Dalarna, Gävleborg, Göteborg, Halland, Östergötland, Kalmar- Jönköpings Län, Skåne, Stockholm, Uppsala, Västmanland, Norrland och Örebro.

Vi är en av huvudmännen i Cancerfonden

Vi välkomnar opererade, anhöriga, sjukvårdspersonal, vänner och andra intresserade som medlemmar.

Intresseanmälan:

- Jag vill veta mer om MHCF:s verksamhet   Jag vill bli medlem.

NAMN:.....

ADRESS:.....

POSTADRESS:..... TELEFON:.....

SKICKA ELLER FAXA KUPONGEN TILL: MUN- & HALSCANCERFÖRBUNDET, BARNS VÄG 14, 170 73 SOLNA

TEL: 08-655 83 10, FAX 08-655 46 10, E-POSTADRESS: kansli@mhcforbundet.se

Rehabilitering

Larydagarna i Lund 2009

Kurs i rehabilitering för larynger

Kursdeltagare tillsammans med studenter

UNDER SJÄTTE TERMINEN på logoped-utbildningen i Lund är larydagarna ett återkommande och mycket uppskattat moment. För oss studenter innebär dagarna en chans att möta en del av verkligheten bakom konceptet laryng-ektomi och vad det kan innebära

för de drabbade individerna. Många av oss hade en föreställning om att dessa dagar skulle förmedla en mörk bild av de laryng-ektomerades vardag, med ord som cancer, strålning, operation och smärta ständigt återkommande. Istället blev vi glatt överraskade av

den livsglädje, entusiasm och de många skratt som vi möttes av från våra besökare och som kom att prägla hela upplevelsen.

15 PERSONER som genomgått laryng-ektomi kom till institutonen och var med oss under tre dagar. Under dessa dagar varvades föreläsningar med samtal i grupper och information från olika företag. En och annan kaffepaus hann vi också med trots ett späckat schema.

PETER WAHLBERG, en läkare som själv utför laryngektomier, gav oss en mycket bra introduktion till lary-momentet. Han föreläste utförligt om olika typer av cancer, klassifikationer av larynxcancer, varför laryngektomier utförs, hur

Flera kursdeltagare tillsammans med studenter

Rolf Jobansson till vänster och Corneliu Hangan med studenter

operationen går till, etc. Det kändes viktigt att förstå bakgrunden till laryngektomier innan vi gick vidare till mer logopedspecifika kunskaper.

LOGOPEDEN KATRIN DAHL gav oss mycket handfast information om hur det går till då laryngektomerade personer pratar, andas och sväljer efter en operation. Vidare delade hon med sig av sin kunskap gällande omhändertagande av patienterna, vilka hjälpmedel som finns samt hur dessa ska användas och hur stomat och röstventilen ska skötas. Vi fick titta och känna på olika röstventiler, HME-kassetter och plåster. Trots att vi har mycket teoretisk kunskap inom röst, sväljning och andning var det först vid detta moment som det klarnade för oss hur komplicerad laryngektomiprocessen verkligen är och hur alla de praktiska delarna fungerar i patienternas vardag.

UNDER FONIATER ROLAND RYDELLS föreläsning fick vi lyssna på och analysera ljudfiler med personer med larynxcanxer. Vi fick bland annat njuta av ett framförande av "Vill ni se en stjärna, se på mig" sjunget av en kvinna som genomgått en laryngektomi.

DÄREFTER FÖLJDE tre intensiva dagar med möten och diskussioner med laryngektomerade personer, information om olika hjälpmedel och om Mun- & halscancer-

förbundet samt föreläsningar om sociala aspekter på laryngektomi, livskvalitet och kommunikation bland laryngektomerades röster.

BLAND MYCKET VIKTIG information och ny kunskap var det ändå mötena med de personer som genomgått en laryngektomi som satte djupast spår. Vi möttes av en öppenhet, nyfikenhet och en genuin vilja att dela med sig av erfarenheter och tankar i samtal som frambringade allt från skratt till gråt.

VI VILL TACKA Stiftelsen Laryngfonden som gjort dessa dagar möjliga. Vi hoppas innerligt att samarbetet fortsätter så att våra yngre kursare får samma chans till ökad och fördjupad kunskap om laryngektomier, hjälpmedel och inte minst de laryngektomerade personernas erfarenheter och nya livssituation.

*Text:
SUSANNA WHITLING OCH
TINA RUDBERG,
logopedstudenter
vid Lunds universitet.*

Till vänster chefslogopeden Margareta Lundskog med studenter

Välkommen in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Studie(o)besök

SVERIGES TELEVISION

Stockholmsföreningen besöker SVT

DEN 12 JANUARI var vi 22 personer som träffades i Sveriges Televisions lokaler på Oxenstiernsgatan 34 på Östermalm i Stockholm.

Fyra förväntansfulla gubbar i foajen

Vi började med att dricka kaffe med ostsmörgås. När alla hade kommit så visade vår guide Gittan den lokal som vi skulle få information i innan vi började att gå på vår rundtur. Vi fick kliva upp och sätta oss på läktaren där annars all publik sitter som kommer och vill vara åhörare i de olika TV programmen.

DÄR BERÄTTADE hon en del om bakgrunden. TV-huset ligger idag på samma tomt som Radiohuset gjorde och det ritades av Erik Ahnberg och Sune Lindström på VBB.

DEN FÖRSTA ETAPPEN invigdes den 30 oktober 1967. Det dröjde till 1969 innan man kunde börja med inspelningar av TV-program i färg, det skedde i studio 2. Ett kontorshus i anslutning till TV-huset stod färdigt 1973. Det var också några baracker som användes som provisorium, vilka togs bort 1983.

Den nya tillbyggnaden som bl a innehåller tre stora studios togs i bruk våren 1987 med nyhetsstudierna Aktuellt och Rapport.

SEN HAR DET FLYTTATS och byggts om en hel del. Nyhetsredaktionerna har bytt plats

Guiden berättar om Lets Dance-studion

några gånger. För närvarande pågår ett nytt projekt som skall vara klart 2011.

TV-HUSET är en viktig anläggning för att nå ut till allmänheten. Där finns SVT:s enda nattredaktion. Alla SVT:s program sändes från huset.

SVT ÄGER KANAL 1, 2, Barnkanalen, kompletterande kanaler är SVT 24, Kunskapskanalen SVT World och SVT HD.

GUIDEN BERÄTTADE om belysningen, om alla lamporna som är så otroligt starka för att kunna belysa alla punkter som behövs

Fyra fusksdomare

Korridorerna var både många och långa

vid TV-sändningarna. Det finns 29 olika sändningsstationer. Det kan vara upp till 30 personer vid en enda sändning. Hon berättade att allt skall gå så fort idag. Programmet Rederiet kunde tidigare ta tio dagar för ett avsnitt. Idag tar det inte lika lång tid.

SVT:S TEKNIKER är mycket skickliga, ibland vill andra TV-bolag hyra en studio för att personalen är så duktiga. De har en av Nordens största studios att göra program i.

Vi fick gå in i lokalen där bl a TV-programmet Lets Dance spelas in. Det är ju visserligen en TV4 produktion, men de får hyra in sig hos SVT. TV4:as studio ligger på Gärdet.

ETT VACKERT GOLV byggs upp endast för Lets Dance. Sedan tas det bort igen när någon annan inspelning skall göras där. Några av besökarna lekte Lets Dance-domare.

Man förvånas över att lokalen ser så liten ut. När man sitter hemma och tittar så verkar allt mycket större, borden med de vita dukarna som stod där verkar många fler i bild. Ja, det är teknikens värld som gör det hela så förunderligt.

VI FICK GÅ TILL nyhetsredaktionen och titta på bord, TV monitorer och väderkartor. Nyhetsuppläsaren har ett eget manus som de läser ifrån på en liten TV skärm. Det

Ytterligare en studio

var ju ingen personal där just då men guiden berättade om mixerbord och ljud och ljus. Återigen samma sak, man tror att väderuppläsarna finns på annat håll men det är bara några meter mellan dem och den övriga redaktionen.

Väderleks TV:n

VI FICK SE HUR morgonsoffan ser ut, en soffa med ett bord och några kuber, ungefär så är det, men på TV där ser det mycket tjugiga-re ut. I den soffan görs alla intervjuer. Undantag är alla intervjuer som kommer in från andra platser via en TV-länk

Programmet Skavlan har några papperskuliser i guld som står där.

VI GICK VIDARE TILL snickeriet och såg hur otroligt mycket de gör, allt kan fixas till på kort tid inför ett program. 80 % av allt material återanvänds.

Vi såg klädesförrådet, men vi fick inte gå in, TV hallaornas kläder får de givetvis bara till låns men de får hjälp och råd av en stylist.

En gång om året kan personalen få köpa utgångna plagg. Och just när vi var där var det utförsäljning men vi fick inte ens titta på de snygga kläderna.

JA, NU VAR DET SLUT I RUTAN och vi tackade med en applåd. Nu hade vi lite mer kännedom om hur ett TV program spelas in och som sen visas på TV-skärmen där hemma. Det var ett mycket roligt och intressant studiebesök.

Text: KARIN HJELM,

*Fotograf: LENA LILLEHAMMER
med en bederlig gammal kamera*

Den berömda intervju soffan

Roliga historier

BARNBIDRAGET

Hugo hade busat och fått bannor av mamma. Nu satt han och tjurade och muttrade för sig själv.

- Nu kan hon minsann skälla på en, men när barnbidraget kommer är man minsann bra att ha!

BELLMAN OCH KUNGEN FÄKTAR

På slottet tävlade man om vem som var den bästa fäktaren. Till slut var det bara kungen och Bellman kvar. Man bestämde att den av dom som kunde träffa en fluga med ett enda bugg skulle vinna.

Kungen högg genast en fluga mitt itu. När det var Bellmans tur gjorde han ett blixtnabbt bugg, men det såg inte ut som om hans ens snuddat flugan han siktade på. Kungen jublade.

- Ursäkta, men varför är Ers Majestät så glad? frågade Bellman.
- Du missade ju, och jag vann, svarade kungen.
- Ers Majestät börjar visst bli lite närsynt. Det stämmer att min fluga flög iväg, men den kan aldrig mer bli far.

BRÅKA INTE MED KRAFTLÖSA....

En liten tanig man satt på ett tradarfik och drack kaffe. Plötsligt kom ett gäng bastanta MC-killar och slog sig ned vid mannen. Dom tog upp och åt på hans ostfralla, fimpade i hans kaffe och undrade hur han skulle reagera. Men utan ett ord reste sig mannen bara och gick ut.

- Den var det ingen vidare ruter i, sa en av killarna till mannen bakom disken.
- Nä, och inte kunde han köra lastbil heller. När han åkte så backade han över 4 motorcyklar!

ETT OMDÖME INGEN VILL HA

Nina, 5 år, berättar för sin lekkamrat att hon fått en ny pappa.

- Jaså, vad heter han?
- Bosse Jansson.
- Han är bra. Honom hade vi förra året...

ÖPPETTIDER

Mamman till sin dotter:

- Skynda dig, Agnes, annars kommer du för sent till skolan.
- Det gör inget, skolan har öppet hela dagen.

PIMPELFISKE

Två gubbar, Kalle och Johan var ute och pimpelfiskade. De hade med sig en flaska brännvin och när den ene fick en fisk skulle den andre få ta en sup. Kalle fick fisk efter fisk medan Johan inte fick något.

- Konstigt sade Kalle, jag har inget agn på kroken, ändå får jag fisk.
- Har du krok du? skrattade Johan.

Rätt svar på förra tävlingen

Rätt svar till tävlingen i nr 4/2010.

1. Artikeln saknas, 2. Sid 14, 3. Sid 13, 4. Sid 11, 5. Sid 7, 6. Sid 5

Två rätta svar har kommit in. **Kristina Beme, Järfälla och Tilda Köneke, Gislaved**

Vinnarna har underrättats per post.

Gå in och titta på vår hemsida
www.mhcforbundet.se

Svara rätt

Frågesport

Skicka ditt svar till Mun- & Halscancerförbundet,
Barks väg 14, 170 73 Solna senast den 31 mars 2010.
De 4 först rätta öppnande svar belönas med varsin Trisslott
Frågekonstruktör Staffan Hagelin

Svara 12 rätt och ge dig chansen att skrapa fram en miljon!

FRÅGA 1.

Världens dyraste mynt "Double Eagle" från 1933 såldes den 30 juni 2002 vid en auktion på Sotheby's i New York City. Vad blev priset inkl. provisioner?

1. 89 578 dollar   X. 5 764 399 kronor   2. 7 590 020 dollar

FRÅGA 2.

Om du köper en ny energiglödlampa som är på 11 watt, vad motsvarar den de "gamla" lampornas styrka?

1. 45 Watt   X. 90 Watt   2. 60 Watt

FRÅGA 3.

Vilket landskap har en Linnéa som landskapsblomma?

1. Småland   X. Ångermanland   2. Dalsland

FRÅGA 4.

Vad heter Pikachus mänskliga vän i Pokémon - Tv-serien?

1. Ash   X. Brock   2. Gray

FRÅGA 5.

Vad betyder det latinska uttrycket "Dulcis vita"?

1. Lev väl   X. Behagligt liv   2. Ljuva livet

FRÅGA 6.

Vilken fågel är det som knäpper, klonkar och sisar när den leker?

1. Tjäder   X. Storspov   2. Svan

FRÅGA 7.

Påskdagen infaller på första söndagen efter första fullmånen efter...

1. Våffeldagen   X. Askonsdagen   2. Vårdagjämningen

FRÅGA 8.

Vad betyder bokstäverna i bilmärket SAAB?

1. Som Alla Andras Bilar   X. Swedish Automobil AB   2. Svenska Aeroplan AB

FRÅGA 9.

Du handlar på Forum, vad betyder ordet FORUM?

1. Diskussionsämne   X. Central plats   2. Marknadsplats

FRÅGA 10.

Vilken stil fick sitt genombrott på världsutställningen i Stockholm 1930?

1. Funktionalismen   X. Jugend   2. Postmodernismen

FRÅGA 11.

Var kan man se den berömda statyn "Venus från Milo"?

1. Vid Fontana di Trevi i Rom   X. På Louvren i Paris   2. I St. Peterskyrkan

FRÅGA 12.

Vad heter Sveriges sydligaste punkt?

1. Skanör   X. Smygehuk   2. Falsterbo

Världscancerdagen, redovisningen

VÄRLDSCANCERDAGEN 4 februari 2010 Vasakyrkan i Göteborg.

CANCERFONDEN vill att vi uppmärksammar denna dagen, i samarbete med kyrkan.

Det är så svåra frågor när det gäller cancer, så vi vill kunna reflektera till livets skörhet och framförallt glädje. I elva olika kyrkor landet runt uppmärksammades så alltså denna dag.

I GÖTEBORG VAR DET Vasa Kyrkan en mycket vacker och stor kyrka. Kyrkoherde Björn Bäckersten hälsade oss välkomna. Cancerfondens representant Anna Bromberg berättade om fonden.

KARIN BERGMARK berättade om sin forskning inom gynekologin där hon forskat i många år och om

hur viktigt det är att vi som drabbats får och kan prata om det. Inte minst anhöriga, som lider med sina kära och drabbas lika mycket, det är så stort.

Det var mycket intressant att lyssna på. Hon pratade också om kvinnorna som drabbas av cancer i underlivet och vilka bekymmer som då uppstår.

ALEXANDER JOHANSSON delger sin erfarenhet om sjukdomen: Denna unga kille omkring 25 år berättade att han 2006 drabbades av hjärntumör, han skulle börja på Chalmers och såg sitt liv försvinna men där stod han så lång och ståtlig och pratade om "Hopp" jaaa han berättade om hur hela sjukdomstiden då han hela tiden var omhuldad av sjukhusmiljön, allt omkring.

Dagen då han var "färdigbehandlad" och skulle ta hand om

sig själv och livet igen. Alla tankar alla frågor just då behöver man stöd från omgivningen.

Jag blev så tagen av detta, kände igen mig själv att just då står man där och ????. I denna stund behöver man en stödperson som orkar lyssna. Idag finns tyvärr inte detta alltid. Alexander avslutade med att han nu går på Chalmers och ser ljus på framtiden. Helt underbart!

KYRKAN STOD FÖR orgelmusik, sång och ljusständing det var mycket vackert och berörande på alla sätt. Detta var andra året i rad som cancerdagen uppmärksammades, jag kommer att vara på plats nästa år igen.

*Varma kramar från
LISBETH
i det snörika götet!*

Ni i föreningarna kan hjälpa redaktionen

Vi vill tacka för de bidrag som kommit in till Lary. Det är kul att läsa det som kommer in. Hoppas ni fortsätter så.

Bidragen behöver inte handla om vår funktionsnedsättning. Det kan vara en liten händelse

eller incident på 4 rader eller ett A4 alla är lika välkomna. Varför inte en rolig historia eller egen berättelse om dig själv. Så kör hårt med pennan eller datorn.

Känn dig som en redaktionsmedlem. Försök innan ni skickar in ert material att om möjligt få det digitaliserat och helst skickat på e-post, CD eller diskett.

Grovsortera gärna era bilder som är suddiga eller som ni bedömer är ointressanta. Skicka bara de ni vill ha med.

Glöm inte att skriva texter till bilderna och gärna mellanrubriker.

**VARMA HÄLSNINGAR FRÅN
REDAKTIONEN**

www.mhcforbundet.se

Kansliets telefontider

**På tel: 08-655 83 10
har förbundet telefontid:
tisdag-torsdag 09.00-11.30
Måndag och fredag är kansliet stängt**

Mun- & Halscancerförbundet Läns och regionalföreningar med kontaktpersoner

Mun- & Halscancerföreningen Norrländ

SVANTE WIKSTRÖM
Prästgatan 25
831 31 Östersund
Tel: 063-13 80 00, mobil: 070-663 12 04
E-post: svante.wikstrom@swipnet.se

Mun- & Halscancerföreningen Gävleborg

EVA LUNDGREN
Norrtullsgatan 23 E, 826 31 Söderhamn
Tel: 0270-412 32, mobil: 0705-15 90 75
E-post: joe.lundgrens@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Dalarna

PER TESTAD
Kung Magnigatan 19, 791 62 Falun
Tel: 023-49 28 81, mobil: 070-372 84 94
E-post: logopedutb.falun@ltdalarna.se

Mun- & Halscancerföreningen Uppland

GUNILLA BELING
Vasagatan 5 C, 753 13 Uppsala
Tel: 018-50 12 61, 073-928 34 89
E-post: gunilla.beling@hotmail.com
mhcfuppland@gmail.com

Mun- & Halscancerföreningen Örebro och Värmlands Län

LARS HALLGREN
Kyrkvägen 4, 711 72 Vedevåg
Tel: 0581-504 01
E-post: larshallgren@live.se

Mun- & Halscancerföreningen Västmanlands Län

KAAKRO VUOLLE
Lerkärslgatan 10, 732 51 Västerås
Tel&Fax: 021-41 74 76
E-post: kaarlo.vuolle@swipnet.se

Mun- & Halscancerföreningen Stockholms Län

GUNNAR SCHNEIDER
Fiskarstugan 1, 746 93 Bålsta
Tel&Fax: 0171-535 54, mobil: 070-65 905 65
E-post: g.schneider@telia.com

Sydöstra Mun- & Halscancerföreningen

ULF JÖNSSON
Bottna, Lindbacken, 614 97 Söderköping
Tel: 0121-400 26, mobil: 070-413 27 81
E-post: ulfjonson012140026@telia.com

Mun- & Halscancerföreningen Göteborg

GÖSTA JORHEDE
Väderbodarna 5, 8 tr, 418 35 Göteborg
Tel & Fax: 031-56 35 41
E-post: Gullvi.Jorhede@comhem.se

Hallands Laryngförening

KENNETH DANFELTER
Middagsvägen 18, 302 59 Halmstad
Tel: 035-12 91 03, mobil: 073-360 6622
E-post: kenneth.danfelter@spray.se

Mun- & Halscancerföreningen, Södra Sverige

LENNART JOHANSSON
Per Albin Hanssons väg 56 B,
214 63 Malmö
Tel&Fax: 040-96 23 40
E-post: lennart.willy@telia.com

Mun- & Halscancerförbundet

KRISTINA HENRIKSON, STAFFAN HAGELIN
Barks väg 14, 170 73 Solna
Tel: 08-655 83 10
Fax: 08-655 46 10
E-post: kansli@mhcforbundet.se
Hemsida: www.mhcforbundet.se

KAPITEX

TruTone™

Electronic Speech Aid

- **TruTone** röstgenerator som har en så naturlig röståtergivning att du kan uttrycka känslor och sinnesstämningar
- Stort frekvensomfång manligt eller kvinnligt ljud
- Liten och lätt
- Standard 9 v eller 9V laddningsbara batterier
- Extra tillbehör ,handsfree-hållare
- Laddare för 9v laddningsbara batteri

Önskar Ni ytterligare information, ring eller skriv till logoped Lena Lageson.
Kapitex Scandinavia, Reséns väg 16 D, 370 24 Nättraby, Tel./Fax: 0455 222 75

E-Mail: lena.lageson@iglobalnet.net
www.kapitex.dk

POSTTIDNING B

Mun- & Halscancerförbundet
f.d. Svenska Laryngförbundet
Barks väg 14
170 73 SOLNA

Atos Medical presenterar nästa generation av HME-Kassetter: Provox® XtraHME™

De första Provox HME-kassetterna lanserades 1995. Provox HME (fukt- och värmeväxlare) har satt ribban och är världens mest kliniskt testade HME för laryngektomerade. Vi är stolta över att kunna presentera nästa generations HME-kassetter: Provox XtraHME. Nu med ännu bättre befuktning, vilket kommer att hjälpa många patienter som andas genom ett trakeostoma.

Förbättrade funktioner

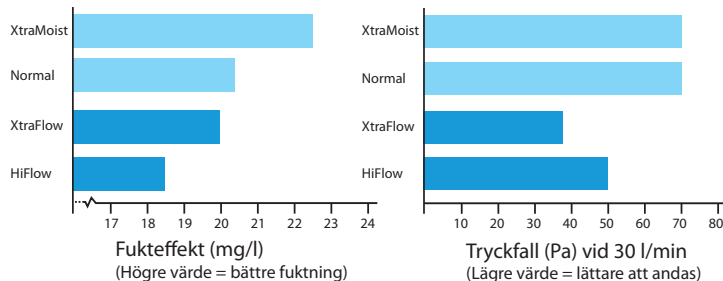
XtraMoist HME har egenskaper som närmar sig normal näsfunktion. Befuktningen är förbättrad men bibehåller ändå det goda luftflödet, som gör det lätt att andas. XtraMoist rekommenderas för patienter som nyligen har aom nyligen opererats och för vana användare vid normal aktivitet.

XtraFlow HME fokuserar på att uppnå ett överlägset luftflöde. XtraFlow är utmärkt att använda vid fysisk aktivitet och när man ska anpassa sig till andningsmotstånd efter att ha varit utan HME under en längre tid.

Atos Medical AB • Box 183, 242 22 Hörby • Tel: 0415-198 00 • Fax: 0415-198 98
E-mail: info@atosmedical.com • www.atosmedical.com

Många användare upplever följande fördelar med att använda HME:

- Minskad slemproduktion
- Minskad hosta
- Förbättrad lungfunktion
- Förbättrat tal
- Hygienisk tillstängning av stomat
- Förbättrad livskvalitet

Atos Medicals produkter och expertis har utvecklats i nära samarbete med ledande institutioner, läkare, forskare, logopedier och patienter från hela världen. Alla fakta och argument bygger på resultat från kliniska studier. 1987 började Atos Medical utveckla den första Provox-röstventilen. Vi har sedan dess arbetat intensivt för att utveckla Provox till att bli marknadens ledande system för röst- och lungrehabilitering. Vi fortsätter med att avsätta stora resurser på produktutveckling och utbildningsprogram inom öron- näs- och halsspecialiteten. Vi har ett tydligt mål: Atos Medical ska även i framtiden vara ledande inom hela detta specialismråde.

ATOS
MEDICAL
Leading the way in ENT